

La immersió lingüística i les polítiques de revitalització de la llengua: actituds públiques i efectivitat de l'escola a Irlanda³

PÁDRAIG Ó RIAGÁIN, TRINITY COLLEGE DE DUBLÍN

MIQUEL ÀNGEL CAMPOS, UNIVERSITAT D'ALACANT:

És per a nosaltres un plaer comptar amb el doctor Pádraig Ó Riagáin, del Trinity College, de Dublín. El seu currículum és molt extens. Ell és professor associat de Sociologia del Llenguatge. Té més de trenta anys d'estudis sociolingüístics, tant locals, com regionals o nacionals, sobre l'ús de l'irlandès. Ha publicat diversos informes i una investigació abundant sobre aquest tema. És assessor del Consell d'Europa sobre política lingüística i sobre minories lingüístiques. Ja l'any 1979 va ser coautor d'un llibre que s'ocupava de l'impacte de les escoles en irlandès sobre l'ús en la família i en l'entorn social, que és el tema que ens ocupa hui (Ó Riagáin i Ó Gliasáin, 1979).

PÁDRAIG Ó RIAGÁIN:

Aquells que treballen amb llengües minoritàries es mostren sempre interessats en llengües arreu del món en altres circumstàncies i en altres situacions. Per això la comunicació entre nosaltres és molt important, sobretot pel que suposa compartir alguns aspectes de la recerca que faig i aprendre de vosaltres altres aspectes de la recerca que s'ha fet ací, a Alacant.

3 La traducció del text al català ha estat feta per F. Xavier Vila i Moreno i Eva Gomàriz i Auró; la del debat, per Miquel Àngel Campos.

1. Introducció

El tema de la meua ponència té a veure amb la importància dels programes d'immersió lingüística en irlandès en el marc de l'estratègia nacional general de mantenir i revitalitzar aquesta llengua. Per contextualitzar el tema, convé una mica d'enquadrament històric. L'experiència irlandesa amb l'educació en règim d'immersió es remunta a la dècada de 1930, i l'escala i el caràcter d'aquests programes, no cal dir-ho, ha canviat al llarg del temps. En la resta de la meua presentació, analitzaré alguns trets importants de l'experiència irlandesa. Concretament:

- a) L'efectivitat d'aquests programes en l'ensenyament i l'aprenentatge de l'irlandès.
- b) El paper d'aquestes escoles en el manteniment i l'expansió de l'ús a la llar i l'ús social de l'irlandès.
- c) Les actituds públiques envers els programes d'immersió.

Abans de continuar, voldria esmentar dos aspectes del tema que, per raons de temps, no tocaré, tot i que si algú hi està interessat, estaré encantat de respondre les seves preguntes.

En primer lloc, limitaré la meua anàlisi als programes d'immersió a la República d'Irlanda. En les últimes dècades, s'ha establert un cert nombre d'escoles d'immersió de primària i de secundària a Irlanda del Nord, és a dir, a la part de l'illa d'Irlanda que encara forma part de Gran Bretanya. Tanmateix, el context en aquest territori és molt diferent i aquest no és el lloc per tractar-lo amb prou profunditat.

En segon lloc, i pel que fa a la República d'Irlanda, em limitaré a analitzar el sistema d'immersió en l'escola primària.

ria, és a dir, tal com s'aplica a infants entre quatre i dotze anys. Hi ha algunes escoles de secundària (de dotze a divuit anys) que ofereixen programes d'immersió, però són més escasses i han estat menys analitzades.

2. Marc històric

Les estimacions basades en el cens de població semblen indicar que, al començament del segle xx, prop del 18 % de la població d'Irlanda parlava irlandès. Com la majoria de les estimacions censals, aquesta xifra exagera la situació real. Una estimació més realista sembla suggerir que, en aquell moment, no més del 3 % de la població vivia en districtes de llengua irlandesa i, com a màxim, un altre 3 % vivia en districtes bilingües. El 9 % restant estava escampat per comunitats bàsicament anglòfones i la majoria havia après irlandès com a segona llengua.

A més a més, com moltes de les comunitats lingüístiques minoritàries d'Europa, les comunitats irlandesòfones (conegudes com a *Gaeltacht*) estaven ubicades sobretot en les regions occidentals perifèriques de l'Estat. Tres segles abans, la posició demogràfica i geogràfica de l'irlandès era gairebé l'oposada: l'irlandès era parlat per la immensa majoria de la població i l'anglès només era dominant en una petita regió oriental entorn de Dublín. Malgrat que hi havia una dinàmica ben establerta d'assimilació lingüística cap a l'anglès, i tot i l'exigua base demogràfica i el caràcter rural de les comunitats irlandesòfones, quan Irlanda va esdevenir independent, l'any 1922, el nou govern autòcton va adoptar una àmplia estratègia destinada a millorar l'estatus social i legal de l'irlandès, amb l'objectiu de mantenir-ne l'ús allà on encara es parlava i promoure'n i revitalitzar-ne l'ús a la resta del territori.

El sistema educatiu no és, òbviament, ni l'única font d'aprenentatge de l'irlandès ni pot garantir que aquesta competència es transformi en els usos que constituïrien una societat bilingüe. Ara bé, si considerem els altres generadors de bilingüisme principals, la llar i la comunitat, l'escola continua tenint la màxima importància. La comunitat actua com una font per a la transmissió de l'irlandès només a les àrees dels *Gaeltacht*, on el seu paper per reproduir el bilingüisme primari continua sent, al costat del paper de la llar, un factor crucial a l'hora d'assegurar la vitalitat futura de la llengua. L'aprenentatge a la llar de l'irlandès no només es produeix als *Gaeltacht*, sinó que també té lloc en un petit percentatge (menys del 5 %) de llars a la resta de la República. Amb tot, per a la gran majoria, la font principal, si no única, per a l'aprenentatge de l'irlandès és el sistema educatiu.

El govern va anunciar la seva política en relació amb l'irlandès de les escoles al començament de 1922. D'entrada,

l'irlandès va ser declarat de manera immediata una assignatura obligatòria a totes les escoles, tot i que l'objectiu últim era anar reemplaçant l'anglès per l'irlandès com a llengua de docència. Tanmateix, es va haver de fer front a una dificultat principal: ni els infants ni els mestres sabien prou irlandès per fer possible tot d'una l'adopció de l'irlandès. Les primeres polítiques, per tant, van cercar de superar aquesta dificultat per dues vies:

- Restringint la introducció de l'irlandès com a llengua vehicular de la docència a aquelles situacions en què hi havia mestres competents.
- Parant atenció al problema de com elevar els nivells de competència entre el professorat.

Al llarg de les dècades següents es van formular polítiques tant a curt com a llarg termini per millorar els nivells d'anglès entre el professorat. En la dècada de 1930 aquestes mesures van començar a tenir efectes perceptibles a les escoles. Amb l'increment del nombre de professorat competent, la proporció d'alumnat que rebia ensenyament d'immersió va créixer. Tanmateix, el progrés va ser lent i, tal com pot veure's en la taula 1, no va ser consistent entre 1930 i 2002.

Taula 1. Nombre i percentatge d'escoles de primària en què totes les assignatures es feien en irlandès. 1930-2002^a

<i>Curs</i>	<i>Gaeltacht</i>	<i>Resta de l'Estat</i>	<i>% sobre el total d'escoles</i>
1930-31*	228		4
1940-41	368	255	12
1950-51	323	200	11
1960-61**	237	183	9
1970-71	173	24	5
1980-81	133	28	5
1990-91	117	66	6
2001-02	108	115	7

Notes: *No hi ha dades separades dels *Gaeltacht* i la resta de l'estat.

**Els límits dels *Gaeltacht* es van revisar l'any 1956.

Pot apreciar-se que el nombre d'escoles en què totes les assignatures s'impartien en irlandès va créixer fins a la dècada de 1940, es va estabilitzar durant les dues dècades següents i va minvar fins a la dècada de 1990, quan hi va haver un petit increment. El declivi en el nombre d'escoles ubicades als *Gaeltacht* des de la dècada de 1940 reflecteix

4 Totes les anàlisis estadístiques es poden consultar a Ó Riagáin (1997).

Pádraig Ó Riagáin durant la seua intervenció. A la dreta, hi ha el moderador i intèrpret de la ponència, Miquel Àngel Campos

l'abast del despoblament rural, el tancament d'escoles a causa de la racionalització i els canvis de límits territorials més que no pas l'abandó dels programes en irlandès en aquestes àrees. En aquest sentit, les xifres per a les àrees de fora dels *Gaeltacht* informen millor de les tendències nacionals. L'any 1970, el nombre d'alumnat en aquestes àrees que rebia una educació primària totalment en irlandès havia caigut fins a 6.606 i va continuar caient fins a 2.818 el 1976, punt a partir del qual va tornar a créixer fins a 12.073 el 1991. El nombre d'escoles va créixer fins a 115 el 2002, i el d'alumnat (21.000 escolars) és actualment el més alt de diverses dècades.

De les 115 escoles d'immersió en existència, un 75 % ha estat creat durant els últims 25 anys. Cal fer notar que aquesta segona generació d'escoles d'immersió difereix força de la generació precedent d'escoles en irlandès. Les escoles creades darrerament van ser fundades per respondre a les demandes de grups locals de progenitors, més que no pas imposades com a part d'una política estatal obligatòria. Per tant, la idea que les noves escoles constitueixen el capgirament de les tendències s'ha de matisar força; aquestes escoles s'haurien de veure més aviat com l'inici d'una tendència substancialment nova en què la decisió d'enviar-hi els nens és totalment una qüestió de tria per a cada progenitor. Aquest punt és de màxima importància a l'hora d'avaluar els resultats de la recerca.

3. Efectivitat de l'escola

La primera gran investigació entorn de l'efectivitat del sistema educatiu a l'hora de recuperar l'irlandès la va fer John McNamara el 1966. Aquesta recerca va descobrir que la llengua de docència no estava relacionada amb el nivell d'aprenentatge d'irlandès. Com hem vist, MacNamara va fer la seva recerca en un moment en què l'oferta d'educació en irlandès anava fortament a la baixa i aquests factors contextuals poden haver-ne afectat seriosament els resultats.

Certament, recerques posteriors han donat resultats favorables a la immersió de manera consistent. Harris (2006) va comparar el resultat de l'aprenentatge d'irlandès de l'alumnat d'escoles d'immersió en irlandès amb el de l'alumnat d'escoles ordinàries i el d'escoles dels *Gaeltacht* a partir d'una enquesta nacional de 2006 i enquestes anteriors (Harris, 1984; Harris i Murtagh, 1987). Algunes de les enquestes nacionals també han examinat aspectes de les habilitats i els assoliments de l'alumnat, tals com la capacitat de raonament verbal en anglès, i han relacionat els resultats de l'alumnat a les seves característiques socials i lingüístiques (Harris i Murtagh, 1987).

Els resultats mostren que en el cas dels tests objectius utilitzats en les investigacions, el percentatge més alt d'alumnes que assolien el domini de l'irlandès sempre estava associat a les escoles d'immersió. Tot i que les escoles d'immersió han incrementat el nombre d'alumnes de l'1,1 % fins a més del 5 % en l'àmbit nacional entre 1985 i

Taula 2. Quantitat d'irlandès a l'escola secundària segons la capacitat actual de parlar irlandès

<i>Capacitat actual de parlar irlandès</i>	<i>Irlandès només com a assignatura</i>	<i>Algunes assignatures en irlandès</i>	<i>Totes les assignatures en irlandès</i>
	%	%	%
Gens ni mica	7,2	2,1	3,2
Algunes paraules	27,1	27,7	0,0
Algunes frases senzilles	23,6	12,8	0,0
Parts de converses	29,3	23,4	35,5
La majoria de les converses	9,9	27,7	41,9
Parlant nadiu	1,8	6,4	19,4
Total	100	100	100

Font: ITÉ National Language Survey 1993.

2002, han continuat mantenint uns nivells generalment alts d'aprenentatge d'irlandès.

A més a més, aquesta recerca mostra que l'èxit d'aquestes escoles a l'hora de produir nivells elevats d'aprenentatge d'irlandès no depèn de manera essencial de factors relacionats amb l'educació dels progenitors, la classe social, la competència en irlandès o l'ús d'aquesta llengua a la llar. Això no significa pas negar que hi ha diferències generals en aquestes variables d'origen familiar entre les escoles ordinàries i les escoles d'immersió ni que aquests factors estan al seu torn connectats amb diferències reals pel que fa als nivells d'irlandès. Tanmateix, l'alumnat de les escoles d'immersió que no té aquests avantatges lingüístics, socials o educatius també reïx a assolir nivells d'irlandès substancialment més alts (fins a un nivell estadísticament significatiu) que els resultats de l'alumnat en escoles ordinàries que tenen aquests avantatges lingüístics, socials o educatius. Això afegeix consistència a l'argument que la contribució essencial de les escoles d'immersió en irlandès es deriva del fet que funcionen en irlandès, de tal manera que tot l'alumnat té un accés equivalent a un contacte escolar extens i sostingut amb la llengua.

Els estudis sobre els efectes de la immersió a llarg termini són rars, però d'interès considerable des del punt de vista de les polítiques de manteniment lingüístic. A Irlanda s'han fet enquestes nacionals a la població adulta els anys 1973, 1983 i 1993. Les mostres van ser de 2.443, 1.031 i 976 informants, respectivament. Una gran proporció dels qüestionaris és comuna a totes tres enquestes i conté qüestions sobre l'habilitat o la competència en irlandès i la via d'adquisició de la llengua, inclosa l'assistència a programes d'immersió.

La taula 2 examina la relació entre la quantitat d'irlandès durant l'escolarització dels informants i la seva capacitat declarada de parlar-lo en l'actualitat. Tenint en compte que

l'anàlisi d'aquest punt només té a veure amb l'efectivitat dels programes escolars, n'hem exclòs els informants que viuen en una àrea irlandèsòfona.

La majoria aclaparadora dels informants que tenen educació secundària havia estudiat irlandès com a assignatura. L'efecte d'aquest programa escolar d'ensenyament de llengua en les habilitats de producció oral dels adults és modest en termes relatius. Un 60 % d'aquest grup declara no poder dir més que unes quantes frases senzilles en irlandès.

Per contra, els programes d'immersió total o parcial semblen haver estat molt més reeixits a l'hora d'impartir una capacitat de parlar duradora. Si es comparen els percentatges en els dos nivells superiors de l'escala, el programa d'immersió total ha estat unes sis vegades més eficient que el programa d'irlandès com a assignatura.

Evidentment, es pot argumentar que aquestes ràtios, basades com estan en una mostra nacional d'adults, són tant mesures de retenció lingüística com mesures d'eficiència del programa. Tot i que això sigui cert, la tabulació per edat mostra que l'eficiència relativa dels diferents programes es manté en tots els grups d'edat.

4. El sistema d'immersió i les xarxes socials dels parlants d'irlandès

Amb l'excepció dels *Gaeltacht*, a Irlanda el bilingüisme sembla que es basa més aviat en unes xarxes familiars i socials molt tènues que tenen cert suport de diverses polítiques estatals en l'educació, la feina i els mitjans de comunicació. «A Irlanda el bilingüisme no depèn d'unes distincions consensuades universalment, segons les quals algunes institucions com a tals (per exemple, la feina, la llar, el lleure o la religió) són àmbits apropiats o inapropiats per a la llengua irlandesa; tanmateix, algunes organitzacions especí-

fiques, algunes escoles, clubs i famílies s'han definit elles mateixes com a *institucions irlandesòfones*» (APC, 1988: 26). Les escoles d'immersió en són un exemple. Un estudi dut a terme el 1977 va observar unes escoles primàries d'immersió a la regió de Dublín en tant que institucions que ajudaven a crear i mantenir xarxes de parlants d'irlandès que s'estenien més enllà de les instal·lacions de les mateixes escoles (Ó Riagáin i Ó Gliasáin, 1979).

Tot i que les enquestes lingüístiques nacionals mostren clarament que el bilingüisme social a la regió de Dublín és feble, aquest estudi va indicar que en aquests nivells generalment baixos hi ha variacions significatives entre els diferents districtes i barris. Les persones amb una competència relativament alta en irlandès tendeixen a residir en un nombre limitat d'àrees, i la freqüència i la intensitat de participació en xarxes irlandesòfones també varia segons el districte.

Sembla plausible argumentar que la concentració social dels parlants amb una competència alta en irlandès en el si de les classes mitjanes i, en particular, en el sector públic proporciona el potencial, com a mínim, per a la formació i el manteniment de xarxes irlandesòfones. Ara bé, perquè aquest potencial s'acompleixi cal que hi hagi alguna institució *focal*, com ara una escola d'immersió en irlandès.

Tot i que, entre les famílies que donaven suport a les escoles d'immersió, el percentatge de les que usaven l'irlandès a casa i en les xarxes socials era superior a la mitjana, aquestes famílies només constitueixen una minoria de les que envien els fills a aquestes escoles. La capacitat de les xarxes basades en l'escola d'atreure bilingües *principiants* o *reticents* és una prova que les xarxes irlandesòfones són capaces de captar membres nous. Això s'ha de contraposar a la seva reconeguda incapacitat d'assegurar un caràcter permanent que podria garantir la reproducció dels parlants d'irlandès i absorbir la producció de bilingües provinents de llars i escoles.

No obstant això, encara que sembli que les proves justifiquen aquesta conclusió general, cal fer-hi algunes matisacions: hi ha una variació considerable entre les escoles pel que fa a l'ús social de l'irlandès tant a la llar com en les xarxes socials. Es detecta un contrast entre les escoles més noves i les més establertes. En general, les escoles tenen un paper més important en la formació de xarxes irlandesòfones a les escoles més noves que no pas a les més antigues. Pot haver-hi diverses explicacions per a aquest fenomen. D'entrada, ho explicarien tant l'entusiasme i l'empenta dels fundadors de l'escola com la natura més compacta de la seva àrea de captació d'alumnat. Però en el cas de les escoles mateixes, hi ha la qüestió de l'avantatge comparatiu. Moltes d'aquestes escoles s'ubiquen en barris més nous i l'escola pot funcionar, tal com ja s'ha dit, com un dels pocs

punts de cohesió de la comunitat. Si aquest fos el cas, això reforçaria considerablement el valor de les escoles per a les famílies.

De tota manera, això condueix a la pregunta de quin és exactament el procés pel qual una escola determinada desenvolupa aquest paper, tant a les noves com a les altres. Hi ha la possibilitat que els contactes entre els progenitors, encara que s'hagin generat gràcies a l'escola, se centrin força en activitats informals: dur els infants a l'escola i compartir aquests viatges, anar a jugar a casa d'altres nens, assistir a festes infantils, etc. Els esdeveniments de més envergadura, però més infreqüents, com ara els concerts a l'escola, les jornades esportives o les activitats de recaptació de fons, esdevenen situacions en què els contactes es van consolidant al llarg del temps. Sigui com sigui, la recerca que presentem aquí «només toca els contorns d'un problema complex i interessant» (APC, 1988: 31).

Sobre la base de l'enquesta podria semblar que entre dos terços i tres quarts de les famílies fan servir l'irlandès poc o gens a la llar abans que els fills entrin en una escola d'immersió. Els directors, en entrevistes separades, van estimar que un 80-99 % dels infants que arribaven per primer cop a l'escola no sabien gens d'irlandès. De nou, en l'enquesta nacional a adults de 1973, el 69 % dels que havien anat a escoles primàries d'immersió provenia de llars en què l'irlandès es parlava poc o gens (CILAR, 1975: 400).

Depenent de la mesura de canvi emprada, el creixement en l'ús a la llar de l'irlandès resulta variable, però sempre és molt considerable. Les mesures més generals i generoses mostren que entre un 60 i un 70 % de les famílies declara un increment en l'ús. L'estímul per al canvi en el bilingüisme a la llar és la competència en irlandès adquirida pels fills de la casa que van a una escola en irlandès. La majoria dels progenitors hi respon usant més l'irlandès amb els fills, però aquest creixement està relacionat amb l'habilitat dels mateixos progenitors d'usar aquesta llengua. Tanmateix, hi ha proves que aquest creixement també pot estar relacionat amb la manera com es distribueixen les funcions d'educació dels fills entre els progenitors. Les mares, per exemple, tendeixen a usar almenys una mica més l'irlandès amb els fills que no pas els pares. Encara que les diferències de coneixement entre els membres de la parella poden explicar en part aquest fenomen, també pot atribuir-se al temps i a la natura del contacte entre progenitors i fills.

Ara bé, quan s'ha establert sòlidament una pauta d'ús lingüístic, aquesta es resisteix a canviar. Això pot veure's en dos contextos. En primer lloc, la presència de fills grans que no havien anat a escoles d'immersió inhibia l'ús de l'irlandès a la llar. En segon lloc, el canvi en les pautes d'ús

Taula 3. Respostes a la pregunta «Dels programes escolars següents, quin considerariu el més adequat per a la majoria d'infants actualment?»

	1983		1993	
	Primària	Secundària	Primària	Secundària
	%	%	%	%
Tot en anglès (sense ensenyament d'irlandès)	3	4	5	5
Irlandès només com a assignatura	72	72	69	69
Algunes assignatures en irlandès:				
– Més en anglès que en irlandès	4	4	4	5
– Aproximadament 50/50	21 16	20 15	17 11	17 12
– Més en irlandès que en anglès	1	1	1	1
Tot en irlandès (anglès només com a assignatura)	4	4	5	4
No ho sap / no hi contesta	–	–	4	4
Total	100	100	100	100

entre els progenitors és més aviat petit en comparació amb el canvi en les relacions entre progenitors i fills. De fet, les freqüències d'ús suggereixen que molts progenitors troben més fàcil parlar l'irlandès en entorns d'amistat creats de nou més que no pas en la llar.

Tots dos aspectes del bilingüisme a la llar plantegen la qüestió de la durabilitat dels canvis en els usos lingüístics. Aquesta qüestió, és clar, no es pot resoldre en els límits de l'enquesta, restringida com està a famílies amb, com a màxim, quatre anys d'experiència en escoles d'immersió. És possible que els nivells de bilingüisme a la llar acabin creixent amb el temps, particularment entre les famílies que envien tots els fills a una escola primària en irlandès. Sens dubte, una avaluació més completa de l'impacte de les escoles d'immersió en irlandès sobre les famílies i sobre l'ús social de l'irlandès demana un estudi que inclogui famílies amb més experiència d'ensenyament en immersió tant a primària com a secundària.

5. Suport públic per al sistema d'immersió

La primera enquesta nacional que va incloure preguntes sobre les actituds públiques envers les polítiques estatals pel que fa a l'irlandès va dur-se a terme l'any 1964. Per als propòsits de l'enquesta, van entrevistar-se 1.600 adults en una mostra per quotes de nivell nacional. Pel que fa a la política lingüística en relació amb l'irlandès a l'escola primària, tres quartes parts de la mostra (76 %) aprovava la política d'ensenyar l'irlandès a les escoles, però només un 30 % aprovava la política d'ensenyar altres assignatures en irlandès. Cal fer notar que la mostra semblava separar-se en tres grups, amb un grup més gran que semblava voler que l'irlandès només s'ensenyés com a matèria i dos grups

més petits aproximadament iguals que volien un ensenyament més intens en irlandès o que no volien gens d'irlandès a les escoles (vegeu la recerca de McNamara citada anteriorment).

La pregunta de la taula 3 es va formular per mesurar les actituds envers les polítiques nacionals aplicables a la majoria dels infants. L'any 1983 o 1993 als enquestats se'ls va demanar quina mena de programa consideraven més adequat per a la *majoria* d'infants que hi havia a primària i secundària. Les respostes mostren una coherència remarkable en l'opinió pública, tant entre primària i secundària com entre enquestes.

En l'enquesta de 1993 hi havia un nombre reduït (4 %) que no va opinar; en totes dues enquestes entorn del 20 % preferia alguna forma de programa bilingüe (amb almenys tant anglès com irlandès), i un 4 % més preferia un ensenyament immersiu d'irlandès (amb l'anglès només com a assignatura).

No obstant això, quan se'ls demanava per les preferències personals per als propis fills, el suport per als programes d'immersió resultava més alt. Els anys 1983 i 1993 es va demanar a tots els enquestats (inclosos els que no tenien fills o no en tenien en edat escolar) si enviarien els fills (o els hi haurien enviat en el seu temps) a una escola en irlandès si n'hi hagués hagut alguna d'ubicada prop de casa seva (vegeu la taula 4). Hi ha hagut un canvi perceptible, tot i que estadísticament no gaire significatiu, en favor de l'educació en irlandès, ja que ara gairebé un terç es declarava disposat a enviar els fills a una escola primària en irlandès i una quarta part a una escola secundària en irlandès. Cal emfasitzar que aquesta pregunta buscava les opinions sobre l'educació només en irlandès per als *propis* fills i que no feia referència a la conveniència de l'educació en irlandès per a la *majoria* d'infants.

Taula 4. Respostes a la pregunta «Enviaríeu (o hauríeu enviat) els fills a una escola en irlandès si n'hi hagués una d'ubicada prop de casa vostra? (Pregunteu *si tinguéssiu nens* quan escaigui.)»

	<i>Any</i>	<i>Sí</i>	<i>No ho sap</i>	<i>No</i>	<i>Total</i>
<i>Primària</i>	1983	24	9	67	100
	1993	30	11	59	100
<i>Secundària</i>	1983	19	11	70	100
	1993	23	12	65	100

D'altra banda, en totes les enquestes del període 1973-93 hi havia, si fa no fa, un 70 % que estava d'acord que el govern hauria de proveir escoles en irlandès allà on hi hagués demanda, mentre que una quarta part dels enquestats s'hi oposava i entorn del 5 % deia que no ho sabia (vegeu la taula 5).

Taula 5. Respostes a l'afirmació «El govern hauria de proveir escoles en irlandès allà on hi hagués demanda.»

<i>Any</i>	<i>D'acord</i>	<i>No ho sap</i>	<i>En desacord</i>	<i>Total</i>
	%	%	%	%
1973	70	6	23	100
1983	67	5	28	100
1993	70	5	25	100

En síntesi, prop del 5 % dels enquestats pensa que les escoles només en irlandès escaurien a una *majoria* dels infants; entre 20 i 30 % hi enviaria els *propis* fills si estiguessin ubicades prop de casa, i al voltant del 70 % pensa que el govern hauria de proveir aquestes escoles allà on hi hagués demanda.

6. Conclusions

Les dades analitzades fins ara suggereixen un nombre de conclusions en relació amb l'ensenyament en règim d'immersió a Irlanda:

Tant la recerca basada en les escoles com la feta entre la població adulta mostren que la immersió és molt més efectiva a l'hora de generar competència en irlandès.

Les actituds públiques són favorables a aquest tipus d'ensenyament, i continuen essent-ho.

Les escoles d'immersió tenen un impacte positiu en l'ús a la llar i a la comunitat de l'irlandès, entre els progenitors i els infants.

Queda un nombre important de temes per abordar:

- Hi ha el dubte de si el perfil sociolingüístic dels progenitors ha canviat entre 1979 i 2002.

- Fóra desitjable de sotmetre l'ensenyament en irlandès a una avaluació global. Si en termes generals la immersió ha estat investigada i avaluada moltes vegades (Swain i Johnson, 1997), encara és hora que es facin estudis d'avaluació de les escoles en irlandès comparables als fets al Canadà (Harris, 2006).
- Una avaluació de l'impacte de les escoles en irlandès sobre l'ús d'aquesta llengua a la llar i en les xarxes socials demana un estudi durant períodes de vida més llargs d'aquestes famílies.

7. Bibliografia

- (APC) Advisory Planning Committee (1988). *The Irish Language in a Changing Society: Shaping the Future*. Dublín: Bord na Gaeilge.
- (CILAR) Committee on Irish Language Attitudes Research (1975). *Report*. Dublín: The Stationery Office.
- HARRIS, J. (2006). *Irish in Primary Schools: Long-term National Trends in Achievement*. Dublín: The Stationary Office.
- HARRIS, J. (1984). *Spoken Irish in primary schools*. Dublín: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- HARRIS, J. i MURTAGH, L. (1987). «Irish and English in Gael-tacht primary schools». En: G. Mac Eoin, A. Ahlqvist i D. Ó Haodha (ed.). *Third International Conference on Minority Languages: Celtic papers*. Clevedon: Multilingual Matters, 32, pàg. 104-124.
- HARRIS, J. i MURTAGH, L. (1999). *Teaching and learning Irish in primary schools*. Dublín: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- MACNAMARA, J. (1966). *Bilingualism and primary education: a study of Irish experience*. Edimburg: University Press.
- Ó RIAGÁIN, P. (1997). *Language policy and social reproduction: Ireland 1893-1993*. Oxford: Clarendon Press.
- Ó RIAGÁIN, P. i Ó GLIASÁIN, M. (1979). *All-Irish primary schools in the Dublin area*. Dublín: Institiúid Teangeolaíochta Éireann.
- SWAIN, M. i JOHNSON, R. K. (1997). «Immersion education: A category within bilingual education». En: R. K. Johnson i M. Swain (ed.). *Immersion education: international perspectives*. Nova York: Cambridge University Press, pàg. 1-18.

8. Debat

Miquel Àngel Campos: Agraïm la presentació del Dr. Ó Riagáin, molt pertinent en relació amb la situació sociolingüística d'Alacant i de la qual se'n pot aprendre molt. I ara ha arribat el moment de si algú vol fer alguna pregunta o algun comentari.

F. Xavier Vila i Moreno: Té vostè alguna dada sobre l'ús lingüístic entre l'alumnat a les escoles en irlandès i com s'ho fan aquestes escoles per a fomentar-hi l'ús de l'irlandès?

Pádraig Ó Riagáin: El problema és que els estudis que s'han fet fins ara a Irlanda són estudis a gran escala que tenen una orientació quantitativa i que inclouen moltíssimes preguntes, fins i tot sobre la llengua dels xiquets irlandesos fora de l'aula o quan ixen de l'escola. Però aquests estudis no són massa bons per a mostrar aquests detalls. Tot i això, semblen mostrar millors resultats a les escoles d'immersió. Ara mateix, dues institucions que donen servei als programes d'immersió, una a Dublín i una altra a Belfast, han rebut l'encàrrec de fer un estudi per a esbrinar quin és l'ús lingüístic fora de l'aula i proposar polítiques que es podrien aplicar per a millorar-lo.

Joan Pere Le Bihan

En una visita de fa un parell d'anys a Irlanda del Nord, per a visitar escoles, vaig copsar una motivació alta per l'irlandès, segurament pel marc polític, i vaig conèixer el cas d'un director d'escola a Belfast, en què ni ell ni la dona eren parlants nadius d'irlandès, sinó que parlaven normalment anglès. Van tenir una filla i van decidir parlar-li en irlandès, de manera que la filla va esdevenir una nova parlant natural de l'irlandès. Em pregunto si això succeeix a la República d'Irlanda, és a dir, si els fills de parelles que no són parlants nadius d'irlandès arriben a ser-ho perquè els progenitors els parlen en irlandès.

Pádraig Ó Riagáin

La situació a Belfast i a Irlanda del Nord és complexa i per això no l'he tocada en la presentació. La llengua constitueix un símbol d'un dels grups immersos en el procés de pau i aquesta alta consciència no existeix al sud. Sobre les possibilitats de famílies angloparlants que eduquen els fills en irlandès, sempre hi ha hagut unes minories capaces de fer-ho. Cal tenir en compte que quan els xiquets comencen a acudir a les escoles d'immersió, el 60-70 % de famílies són de parla anglesa i un 20-30 % ja porten un grau o un altre d'irlandès de casa. Les dades del cens no són gaire fiables (caldría dir quin membre de la família parla cada llengua), però és constant el 4-5 % de xiquets de tres o quatre anys de qui se sol dir que parla irlandès fora de les zones de parla irlandesa, és a dir, que són els bilingües normals; això no sabem exactament si és fiable, però és una mena d'indicador que alguna cosa s'hi mou en aquest sentit.

Orland Verdú: M'agradaria saber més informació sobre les proporcions de partidaris de l'irlandès i saber si l'irlandès es veu com una llengua operativa o si funciona només com

una mena de símbol del qual depèn el sentiment d'identitat d'Irlanda.

Pádraig Ó Riagáin: Respecte a la primera part de la pregunta, quan Irlanda va esdevenir independent el 1922, certs sectors de la població estaven més assimilats a l'anglès que d'altres, però el grup antiirlandès era més gran que el proirlandès: hi havia un 25 % d'entusiastes per l'irlandès i un 25-30 % hostil a l'irlandès, però un 50 % s'inclinava més cap a un costat o l'altre depenent de la pressió que exercia un grup o un altre. Hi ha èpoques en què sembla que un extrem té més força que un altre. Això passa també a Irlanda del Nord, on només un 25 % dels catòlics, que se suposa que són els proirlandesos, sap parlar irlandès, igual com un 25 % dels qui es consideren britànics. Sobre la segona part de la pregunta, a la República d'Irlanda el sentiment de l'irlandès com a símbol és feble i va a la baixa, però des d'un percentatge molt alt, que oscil·la entre un 70 % i un 60-55 % de favorables. Alhora puja la gent a favor que s'oferisca l'irlandès en escoles d'immersió lingüística per a la gent que desitja aquest tipus d'educació, que és d'un 70 % i, per acabar, un 25 % de gent estaria disposada a matricular els fills en aquests programes. Hom està passant d'un sentiment nacionalista a un sentiment postmodern que diu: «Jo no hi participaré, però accepte que tu tingues la possibilitat de fer-ho». Una vegada va venir a entrevistar-me un jueu americà que em va dir que l'irlandès era una mica com els *kibbutz* d'Israel, que són una cosa essencial perquè existís Israel com a nació, però no necessàriament ha d'implicar la participació de tots els jueus. La qüestió és que la majoria passiva, la gent que accepta que hi haja certes coses, però que no està disposada a participar-hi, tot i que pot ser un obstacle lingüístic en el cas que examinem, és l'única clau del progrés si part d'aquesta majoria s'uneix al moviment de promoció de l'irlandès.

Josep Maria Baldaquí: En el procés històric de l'escola irlandesa, el moment en què es trenca el model educatiu inicial coincideix curiosament amb el moment en què apareixen els programes d'immersió del Canadà. És simple coincidència?

Pádraig Ó Riagáin: Em sembla que és una coincidència, tot i que no havia pensat mai en la connexió. El que sí que és cert és que al Canadà el moviment va sorgir des de baix, és a dir, van ser les comunitats locals les que van començar a promoure'l. En el cas d'Irlanda, en la dècada de 1960, mentre es promovia des de dalt, ja començava a sorgir un moviment des de baix com el que després s'hi va desenvolupar.